

УДК 343.7(477)

Р.С. Филь,

кандидат юридичних наук,
начальник відділу ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-5680-875X

СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті комплексно досліджено історичні періоди розвитку правової охорони прав на об'єкти промислової власності й становлення кримінальної відповідальності за порушення прав на ці об'єкти в Україні. Охарактеризовано стан кримінально-правової охорони промислової власності за часів Київської Русі, Російської імперії, Української революції 1917–1921 рр., СРСР та проголошення незалежності України. Встановлено, що кримінально-правова охорона промислової власності на території України формувалася поступово упродовж тривалого історичного періоду, результатом чого стала поява кримінальної відповідальності за порушення прав на зазначені об'єкти, а також запровадження цивільно-правового механізму регулювання охорони прав промислової власності.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкти промислової власності, кримінальна відповідальність, порушення прав інтелектуальної власності.

В статье комплексно исследованы исторические периоды развития правовой охраны прав на объекты промышленной собственности и становления уголовной ответственности за нарушение прав на эти объекты в Украине. Охарактеризовано состояние уголовно-правовой охраны промышленной собственности во времена Киевской Руси, Российской империи, Украинской революции 1917–1921 гг., СССР и провозглашения независимости Украины. Установлено, что уголовно-правовая охрана промышленной собственности на территории Украины формировалась постепенно на протяжении длительного исторического периода, результатом чего стало появление уголовной ответственности за нарушение прав на указанные объекты, а также введение гражданско-правового механизма регулирования охраны прав промышленной собственности.

Ключевые слова: уголовно-правовая охрана, объекты промышленной собственности, уголовная ответственность, нарушение прав интеллектуальной собственности.

Визначаючи права на об'єкти промислової власності та елементи їх охорони, кожна держава ставить перед собою завдання зі створення законодавчої бази, яка б урегулювала правові відносини щодо їх використання. Проблематика удосконалення кримінально-правової охорони промислової власності, історичний розвиток якої сягає своїм корінням глибокої давнини, є вкрай актуальною на сучасному етапі розвитку України. Аналізуючи еволюцію становлення та розвитку кримінально-правової охорони прав на об'єкти промислової власності, слід відзначити, що саме генеза законодавства, насамперед кримінального, тенденції

його становлення в історичній ретроспективі формують сучасне розуміння права інтелектуальної власності та сприяють поступу кримінального законодавства, що забезпечує його охорону.

Історичний розвиток становлення кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності у своїх працях вивчали такі вчені, як Т.Ю. Вислоцька, С.Р. Гілевич, М.М. Дімітров, А.М. Коваль, Ю.О. Кульчинська, І.П. Лононенко, А.А. Ломакіна, А.С. Нерсесян, В.Б. Харченко, Г/І. Чунгулі та інші науковці. Проте питання становлення вітчизняної системи кримінально-правової охорони промислової власності окремо не досліджувалося, що і детермінує актуальність обраної теми статті.

Зважаючи на те, що кримінально-правова охорона прав на об'єкти промислової власності на території України формувалася поступово упродовж тривалого історичного періоду, метою нашої статті є висвітлення її етапів становлення.

Відзначимо, що у результаті значного періоду перебування України у складі інших держав, її нормативно-правова база розвивалася в їх законодавчому полі. Не стало винятком і законодавство у сфері кримінально-правового захисту інтелектуальної власності. Відомо, що в таких нормативних документах, як “Руська правда”, Литовські статuti 1529, 1566 та 1588 рр., універсали гетьманів, збірники “Права, за яких судиться малоросійський народ” 1743 р. та “Зібрання малоросійських прав” 1807 р. не містилися норми щодо охорони інтелектуальної власності. На думку А. А. Ломакіної, їх уперше закріплено кримінальним законодавством Російської імперії [1, с. 15–16]. Слід наголосити, що висловлена наукова позиція є дискусійною, оскільки визначення злочину проти прав інтелектуальної власності та встановлення відповідальності за ці діяння розпочинається із розуміння сутності інтелектуальної власності, законних прав на її використання та усвідомлення соціальної небезпеки від посягань на такі права. Тому слід розглядати еволюцію кримінально-правової охорони як інтелектуальної власності, так і промислової власності з початку встановлення їх правової охорони.

Розглянемо етапи становлення національної кримінально-правової охорони промислової власності.

Зауважимо, що за часів Київської Русі було встановлено правову охорону товарних знаків (клейма). Для позначення відмінності товарів від інших у Київській Русі використовувалося спеціальне клеймо (знак) – тамга. У період XIII–XV ст. воно засвідчувало сплату грошового збору за ввезення товару на територію країни для продажу або обміну на ярмарках. В епоху середньовіччя це клеймо гарантувало якість товару, а з розвитком торгівлі й ремесла стало засобом юридичного захисту результатів інтелектуальної діяльності. Отже, за часів започаткування давньоруської держави по суті незаконне використання чужого клейма було митним проступком, за який призначалося покарання у вигляді конфіскації товару з незаконно поставленим на ньому клеймом, із заборобою винній особі займатися виробничою чи торговою діяльністю.

Клеймо, на думку М.М. Дімітрова, залишається єдиним засобом індивідуалізації учасників господарського обігу, товарів і послуг, поєднуючи в собі знак для товарів і послуг, фірмове найменування та кваліфіковане зазначення походження товару, порядок реєстрації якого, його нанесення, крім того, форма зовнішнього вигляду та зміст фабричного і мануфактурного клейма визначається державою [2, с. 46].

Для врегулювання суспільних відносин у цій сфері на території Російської імперії 1723 р. був прийнятий перший законодавчий акт – “Правила видачі привілеїв

на введення фабрик”, що регулював видання привілеїв. Для встановлення правової охорони прав інтелектуальної власності та зменшення порушень авторських і патентних прав 17 червня 1812 р. у Російській імперії видано маніфест “Про привілеї на різні винаходи та відкриття в мистецтвах та ремеслах”, положення якого передбачали видачу привілеїв (пізніше патенти, що з’явилися в період розвитку капіталістичних відносин) на власні винаходи й ті, що завозилися з-за кордону, строком на три, п’ять і десять років [3, с. 116]. Привілеї на винаходи в Російській імперії видавалися у формі царських указів, які надсилалися до губерній для виконання на місцях. Лише з кінця XIX ст. з’явилася форма документа патенту під назвою “Патент на привілей”. Отже, система привілеїв, що складалася і розвивалася в усьому світі, започатковувала основи патентної охорони результатів творчої діяльності.

На території Російської імперії в середині XIX ст. набули поширення злочинні діяння, що посягали на права інтелектуальної власності, передусім – це піратство та контрафакція. Зрозуміло, що для їх подолання з’явилася кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Так, уперше кримінальну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності в імперії встановлено “Сводом законів уголовных” 1832 р., що згодом був уміщений у томі XV його першого видання (опубліковано 1833 р., набув чинності 1835 р.). Норма ст. 742 цього нормативного документа передбачала відповідальність за видання чужого твору під своїм ім’ям та продаж свого рукопису чи права на видання твору кільком особам без їх взаємної згоди. Тобто диспозиція статті описувала дії, спрямовані на порушення авторських прав творця.

Наступні зміни у становленні системи кримінально-правової охорони прав на об’єкти промислової власності відбулися в Російській імперії у 1845 р. із прийняттям “Уложення про покарання кримінальні і виправні” [4]. Згідно з указаним нормативним документом злочин розумівся як діяння, що посягає на недоторканність прав влади верховної і встановлених нею влад або ж на права та безпеку суспільства і приватних осіб. У різних редакціях (1857 р., 1866 р., 1885 р.), як зазначає І. В. Архипов, цей документ був фундаментом у боротьбі зі злочинністю проти інтелектуальної власності аж до початку XX ст. [5, с. 32–33].

Кримінально-правова охорона прав на об’єкти промислової власності встановлювалася трьома статтями Уложення. Стаття 1862 передбачала покарання за порушення прав і привілеїв на винаходи у вигляді грошового стягнення від 100 до 300 карбованців, крім того, винна особа мала відшкодувати збитки, завдані потерпілому. Наведена санкція за порушення прав винахідників на той час була суттєвою, тож вона мала дієвий ефект.

Норма ст. 1863 встановлювала покарання за підробку тавр і знаків (зарєєстрованих знаків на товари й послуги), що належать іншим суб’єктам господарювання, у вигляді позбавлення всіх особливих прав і привілеїв як особисто, так і за станом належних винному та заслання на проживання до однієї з віддалених губерній, окрім сибірських, з ув’язненням від трьох до шести місяців. У разі, якщо винного не звільнено від тілесних покарань, він мав бути ув’язнений до робочого будинку строком від шести місяців до одного року. Більше того, винний мав відшкодувати всі збитки, завдані порушенням прав на товарні знаки. Така жорстка санкція за порушення цих прав, на думку А.С. Нерсесяна, була цілком адекватною тяжкості діяння, адже підробка товарних знаків призводила не лише до завдання збитків підприємствам-власникам знаків, а й порушувала права покупців, що купували підроблену продукцію [6, с. 27].

Кримінально-правову охорону секретів виробництва на заводах і фабриках (комерційної таємниці) здійснювала ст. 1864 Уложення. Згідно з нею до відповідальності притягувався робітник заводу чи фабрики, який оприлюднював таємний і довірений йому у вигляді таємниці спосіб, що застосовується у процесі виробництва та оздоблення виробів цих заводів чи фабрик. Особливістю складу зазначеного злочину був спеціальний суб'єкт – робітник заводу чи фабрики, на яких застосовувався секретний спосіб виробництва. Санкцією за вчинення злочину було ув'язнення на строк від шести місяців до одного року та відшкодування всіх збитків потерпілому. Суворе покарання за вчинення такого діяння насамперед засвідчує актуальність окресленої норми на той час, адже підприємці й тоді намагалися здобути секрети виробництва, які допомогли б їм вистояти в конкурентній боротьбі, навіть шляхом підкупу робітників своїх конкурентів.

Диспозиція ст. 1354 Уложення передбачала покарання у вигляді позбавлення всіх прав і переваг і тюремного ув'язнення на строк від чотирьох до восьми місяців для того, хто підроблював чужі клейма або знаки, які з дозволу уряду накладались на вироби мануфактур, фабрик чи заводів. Ця кримінально-правова норма захищала промисловців від протизаконної конкуренції, яка полягала в тому, що промислові вироби одного фабриканта шляхом накладення на них особливих клейм або знаків видавалися за вироби іншого. Положення зазначеної статті також застосовувалося і щодо випадків підроблення клейм і знаків іноземних фабрикантів, однак лише тих країн, з якими Росія мала відповідні торговельні домовленості.

У 22 березня 1903 р. імператором Миколою II було прийнято Кримінальне уложення, яке кримінальну відповідальність за порушення прав на об'єкти промислової власності встановлювало ст. 621 гл. 35 “Про злочини проти прав авторських та привілеїв на винаходи” у розділі забезпечення охорони майнових прав. Згідно з ним посягання на права промислової власності належали до посягань на чуже майнове право шляхом обману, вимагання, інших злочинських угод. Об'єктом кримінально-правової охорони прав на об'єкти промислової власності, за ст. 621 зазначеного Уложення, був встановлений порядок користування виданими у встановленому порядку привілеями на винаходи, а також правами на відтворення заявлених в установленому порядку заводських, фабричних чи ремісничих моделей або малюнку. Іншими словами, безпосереднім предметом злочину проти прав промислової власності були винаходи, корисні моделі, промислові зразки та торговельні марки, зареєстровані в установленому порядку. Об'єктивною стороною цього злочину визначалися такі дії, як самовільне користування об'єктами промислової власності, що становили предмет злочину за ст. 621. Мірою кримінальної відповідальності за таке діяння був арешт або грошове стягнення в розмірі до 500 карбованців.

У гл. XXIX “Про розголошення таємниць” указанного Уложення містилися три статті про кримінальну відповідальність за збір відомостей і розголошення таємниць фабричної (виробничі процеси) (ст. 543), кредитної (банківської) (ст. 544) та комерційної (ст. 545). Відповідно до нього під комерційною таємницею розумілися особливі вживані або передбачувані до вживання прийоми виробництва та торгівлі. З огляду на тлумачення змісту комерційної таємниці у цьому нормативному акті, положення зазначених трьох статей Т.Ю. Вислоцька кваліфікує як злочини проти комерційної таємниці [7, с. 111]. Їх предметом були: особливі вживані на заводі чи фабриці засоби виробництва (ст. 543); таємні відомості кредитних установ, акціонерних товариств чи банківських закладів (ст. 544); комерційна

таємниця торгового підприємства (ст. 545). Спричинення майнових збитків підприємству або отримання майнової вигоди було необхідною ознакою лише злочинів, пов'язаних із розголошенням фабричної та банківської таємниць, але не комерційної таємниці. Однак, незважаючи на розширення та деталізацію кримінально-правових норм в Уложенні 1903 р. щодо охорони комерційної таємниці, йому так і не судилося набути чинності на всій території Російської імперії.

За часів Української революції 1917–1921 рр. широко застосовувалися кримінально-правові норми Російської імперії. В умовах військового часу та громадянської війни створення нового кримінального законодавства було практично неможливим. Тому 25 листопада 1917 р. Українська Центральна Рада ухвалила закон, який дозволяв застосовувати на території України всі закони й постанови Російської імперії, які мали силу на території Української Народної Республіки до 27 жовтня 1917 р. й не суперечили проголошеним Універсалам Української Центральної Ради.

Становлення кримінально-правової охорони прав на об'єкти промислової власності розпочалося з прийняття КК Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) 1922 р. [8].

Розвиток кримінально-правової охорони інтелектуальної власності, як вважає А. С. Нерсисян, був призупинений з приходом до влади більшовиків, оскільки ставлення їх лідерів до будь-якої форми власності, крім “соціалістичної”, відбивалося і в їх нехтуванні проблемами охорони інтелектуальної власності [6, с. 32–33]. Виходячи з пріоритету інтересів радянської держави, радянське кримінальне законодавство хоч і містило в собі норми охорони інтелектуальної власності, проте, як стверджує А. М. Коваль, вони суттєво відрізнялися від законодавства Російської імперії. Лише посягання на об'єкти промислової власності було віднесено до майнових злочинів, тобто держава визначала, що порушення прав інтелектуальної власності, передусім, завдає матеріальної шкоди, а посягання на авторське право було включено до державних злочинів [9, с. 21–22].

На той час кримінальна відповідальність за порушення прав на об'єкти промислової власності передбачалася двома кримінально-правовими нормами: ст.ст. 198 і 199 КК УРСР. Так, ст. 198 встановлювалася відповідальність за самовільне користування з корисливих мотивів чужим винаходом або привілеєм, зареєстрованим у встановленому законом порядку. Статтею 199 встановлювалася відповідальність за самовільне користування з метою недобросовісної конкуренції чужим торговельним, фабричним або ремісничим знаком, малюнком, моделлю, так само чужою фірмою або чужим найменуванням. Мірою відповідальності за ст.ст. 198 і 199 було покарання у вигляді виправних робіт на строк до одного року або штрафу в потрібному розмірі отриманого від самовільного використання прибутку.

Безумовно, позитивним у санкціях ст.ст. 198 і 199 КК УРСР, вважає А.С. Нерсисян, є те, що альтернативне покарання за злочини, передбачені цими статтями, державою встановлювався штраф у потрібному розмірі прибутку, отриманого за рахунок незаконного використання чужих об'єктів промислової власності [6, с. 34].

8 червня 1927 р. Центральним Виконавчим Комітетом УРСР прийнято новий КК УРСР [10], який набув чинності з 1 липня 1927 р. У ньому норми двох ст.ст. 190 і 191 встановлювали кримінально-правову відповідальність за порушення прав на об'єкти промислової власності. Так, у ст. 190 за самовільне використання винаходу з порушенням правил, установлених законом про патенти на винаходи, а рівно самовільне використання чужих літературних, музичних та інших художніх

чи наукових творів із порушенням закону про авторське право передбачалась відповідальність у вигляді примусових робіт на строк до трьох місяців або штраф до однієї тисячі карбованців. Згідно зі ст. 191 за порушення з метою недобросовісної конкуренції права виключного користування товарним або фабричним знаком, малюнком, моделлю, а рівно чужою фірмою встановлювалася відповідальність у вигляді примусових робіт на строк до шести місяців або штрафу до трьох тисяч карбованців. Такі посягання на права щодо об'єктів промислової власності, як і в попередньому КК УРСР 1922 р., також належали до майнових злочинів.

У 1931 р. у КК УРСР було внесено зміни, відповідно до яких із диспозиції ст. 190 вилучено перелік діянь, що порушували права винахідників, а у гл. V “Злочини господарські” додатково внесено ст. 126² “Порушення правил, встановлених положенням про винаходи та технічні удосконалення”, норма якої встановлювала виправно-трудова робота на строк до шести місяців або штраф до однієї тисячі карбованців за зазначені дії.

Розвиток радянського кримінального законодавства з питань охорони прав інтелектуальної власності завершився у 1960 р. з прийняттям 28 грудня Верховною Радою УРСР оновленого КК УРСР [11], який набув чинності 1 квітня 1961 р. У ньому кримінально-правові норми, що забезпечували охорону прав інтелектуальної власності, були віднесені до злочинів проти політичних і трудових прав громадян (гл. VI). Ці норми окреслювались у двох статтях: ст. 136 “Порушення авторських прав” та ст. 137 “Порушення винахідницьких прав”. Диспозиція ст. 137 передбачала кримінальну відповідальність за діяння щодо привласнення авторства на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, розголошення винаходу чи наукового відкриття до заявки без згоди автора, а також незаконне використання винаходу, право на здійснення якого належить державі. Варто зауважити, що на відміну від попередніх КК УРСР кримінально-правовій охороні не підлягав товарний знак, фірмове найменування.

Що стосується кримінальної відповідальності за порушення комерційної таємниці, то відповідно до КК УРСР 1960 р. охоронялася лише інформація, яка є власністю держави, та інформація фізичних чи юридичних осіб, а відомості, що становлять комерційну інформацію, окремими кримінально-правовими засобами не охоронялись.

Аналізуючи наведені статті, І.П. Лононенко та Г.І. Чунгулі зазначають, що об'єктом злочину за ст. 136 КК УРСР є трудові права громадян, пов'язані з їх авторськими правами, а об'єктом злочину за ст. 137 – трудові права громадян, пов'язані з порушенням їх винахідницьких прав (виробнича і науково-технічна діяльність) [12, с. 16–17]. Зважаючи на те, що за радянськими нормами власником усіх розробок, які охоронялися патентами або авторськими свідоцтвами, була лише держава, яка одноособово вирішувала питання щодо їх продажу чи передачі в користування третім особам, право на працю в соціалістичному суспільстві включало в себе право займатися творчою, виробничою та науково-технічною діяльністю. Винахіднику або творцю надавалося лише право на отримання авторської винагороди в разі отримання авторського свідоцтва на винахід.

Досліджуючи норми КК УРСР 1960 р., А.С. Нерсесян також відзначає деякі недоліки щодо кримінального захисту об'єктів промислової власності: по-перше, відсутність вказівки на наявність матеріальної шкоди та комерційної мети, тобто порушення прав інтелектуальної власності розглядається лише як порушення прав на працю; по-друге, державна монополія на використання винаходів, а за використання власного винаходу (крім запатентованих) для винахідника

передбачалася кримінальна відповідальність; по-третє, поза кримінально-правовою охороною перебували товарні знаки та фірмові найменування. Відставання КК УРСР 1960 р. науковець намагається пояснити тим, що на момент набуття чинності КК УРСР 1922 та 1927 рр. в СРСР проводилась нова економічна політики, так званий НЕП [6, с. 38–39].

Радянський законодавець, як зазначає М.М. Дімітров, хоч і врегулював кримінально-правову охорону об'єктів права інтелектуальної власності, але не повною мірою, й зарахував ці відповідні діяння до посягань невеликої тяжкості. Крім того, захист знаків для товарів і послуг на державному рівні звівся винятком до управлінських методів впливу, а самовільне використання знаків для товарів і послуг, фірмового найменування та географічного зазначення у кращому разі могло кваліфікуватися за ст. 136–137 КК УРСР 1960 р. [2, с. 55].

Становлення правової охорони прав промислової власності за роки незалежності України характеризується прийняттям Книги четвертої “Право інтелектуальної власності” ЦК України як основоположного документа в цивільно-правовому регулюванні суспільних відносин, що виникають у сфері інтелектуальної власності та спеціалізованого законодавства у сфері промислової власності, зокрема: законів України: “Про охорону прав на сорти рослин”, “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” та “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” Про охорону прав на промислові зразки”, “Про захист від недобросовісної конкуренції” та закріплення норм у Конституції України, що гарантують кожній людині право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності та надають монопольне право на їх використання.

Зауважимо, що вкрай важливою подією у встановленні кримінально-правової охорони прав на об'єкти права промислової власності стало прийняття 5 квітня 2001 р. нового КК України, в якому для забезпечення охорони прав на ці об'єкти від злочинних посягань, передбачалась відповідальність за порушення прав на ці об'єкти: у ст. 177 – за порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію ІМС, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію, у ст. 229 – за незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару, у ст. 231 – за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю та у ст. 232 – за розголошення комерційної або банківської таємниці.

Порівнюючи положення КК України 1960 і 2001 рр., слід зазначити, що останній у ст. 177 обмежився загальною нормою – “незаконне використання” об'єктів промислової власності, що є складом злочину. На думку Ю.О. Кульчинської, таке визначення складу злочину в сфері промислової власності даватиме привід по-різному тлумачити це поняття. Гіпотетично незаконним використанням зазначених об'єктів промислової власності можна вважати ввезення на митну територію України виробів із використанням винаходу, зберігання чи транспортування цих виробів, пропонування їх для продажу та інші дії [13, с. 72]. Попри неоднозначність зазначеного поняття у КК України, Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” визначив, які дії слід вважати порушенням прав на винахід і корисну модель.

Отже, підсумовуючи зазначене вище, можемо зробити висновок, що кримінально-правова охорона промислової власності на території України формувалася упродовж тривалого історичного періоду, зокрема: за часів Київської Русі було сформовано засади правової охорони торговельної марки, комерційного

найменування і географічних зазначень; за часів Російської імперії розроблено та прийнято низку законодавчих актів про правову охорону привілеїв (згодом патентів) і вперше на території України застосовано кримінально-правові норми щодо охорони об'єктів промислової власності; за часів Української революції 1917–1921 рр. скасовано новоствореною радянською владою норми законодавства Російської імперії й встановлено покарання за порушення привілеїв на винаходи та відтворення заявлених у встановленому порядку заводських, фабричних чи ремісничих моделей або малюнку; за радянську добу було прийнято три кодифіковані акти кримінального законодавства, які закріплювали відповідальність за самовільне користування з корисливих мотивів чужим винаходом, знаком, малюнком, моделлю, а також привласнення авторства на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію; за часів незалежності України запроваджено цивільно-правовий механізм регулювання охорони прав промислової власності та встановлення кримінальної відповідальності за порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральних мікросхем, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію, торговельну марку, комерційне найменування, географічне зазначення і комерційну таємницю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ломакіна А.А.* Злочини проти інтелектуальної власності: кримінологічне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2017. 240 с.
2. *Дімітров М.М.* Кримінальна відповідальність за незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Нац. акад. внутр. справ. К., 2016. 230 с.
3. *Вишевецкий Л.М., Иванов Б.И., Левин Л.Г.* Формула приоритета. Возникновение и развитие авторского и патентного права. Ленинград: Наука, 1990. 116 с.
4. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных изданиях 1857 года. Свод законов Российской империи в 16 томах. СПб., 1876. Т. 15. 469 с.
5. *Архипов И.В.* К истории Уложения о наказаниях 1845 года. Правоведение. 1990. № 6. С. 32–33.
6. *Нерсисян А.С.* Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія. Хмельницький: Вид. Хмельн. ун-ту управління і права, 2010. 192 с.
7. *Вислоцька Т.* Охорона таємниці в історії кримінального законодавства України (серед XIX–поч. XX ст.). Jurnalul juridic national: teorie si practica. 2014. № 2. С. 108–112.
8. Уголовный кодекс УССР (1922 г.). Х.: Из-во НКЮ УССР, 1925. 36 с.
9. *Коваль А. М.* Кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності: історія та правова перспектива. Юридична газета. 2005. № 3 (39). С. 21–22.
10. Кримінальний Кодекс УРСР 1927 року. К.: Гос. изд-во политической литературы, 1950. 168 с.
11. Кримінальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1961. № 2. 14 с.
12. *Лоновенко И.П., Чунгули Г.И.* Уголовно-правовая охрана трудовых прав граждан. К.: Наукова думка, 1989. С. 16–17.
13. *Кульчинська Ю.О.* Кримінально-правовий захист права інтелектуальної власності. Юридична наука. 2013. № 9. С. 69–79.

REFERENCES

1. *Lomakina, A.A.* (2017) Zlochyny proty intelektualnoyi vlasnosti: kryminolohichne doslidzhennya. "Crimes against Intellectual Property: Criminological Research": thesis ... Candidate of Law: 12.00.08. 240 p. [in Ukrainian].
2. *Dimitrov, M.M.* (2016) Kryminalna vidpovidanist za nezakonno vykorystannya znaka dlya tovariv i posluh, firmovoho naymenuvannya, kvalifikovanoho zaznachennya pokhodzhennya tovaru. "Criminal Liability for the Illegal Use of the Mark for Goods and Services, Brand Name, Qualified Indication of the Origin of Goods": thesis ... Candidate of Law: 12.00.08. 230 p. [in Ukrainian].

3. *Vishevetsky, L.M., Ivanov, B.I., Levin, L.H.* (1990) Formula prioriteta. Vozniknoveniye i razvitiye avtorskogo i patentnogo prava. "Priority Formula. The Emergence and Development of Copyright and Patent Law". Leningrad. Nauka. 116 p. [in Russian].
4. Ulozheniye o nakazaniyakh ugovolnykh i ispravitel'nykh izdaniyakh 1857 goda. Svod zakonov Rossiyskoy imperii v 16 tomakh. "The Code on the Penalties of Criminal and Correctional Publications 1857". The Code of Laws of the Russian Empire in 16 volumes. SPb., 1876. Vol. 15. 469 p. [in Russian].
5. *Arkhipov, I.V.* (1990) K istorii Ulozheniya o nakazaniyakh 1845 goda. "From the History of the Penal Code 1845". Jurisprudence No 6, 32–33 pp. [in Russian].
6. *Nersesyan A.S.* (2010) Kryminalno-pravova okhorona prav intelektualnoyi vlasnosti. "Criminal and Legal Protection of Intellectual Property Rights": monograph. Khmel'nitsky. 192 p. [in Ukrainian].
7. *Vislotska, T.* (2014) Okhorona tayemnytsi v istoriyi kryminalnoho zakonodavstva Ukrayiny (sered. XIX–poch. XX st.). "Protection of Secrets in the History of Criminal Legislation of Ukraine (middle of XIX–the beginning of XX centuries). Jurnalul Juridic National: Teorie si Practica No 2, 108–112 [in Ukrainian].
8. The Criminal Code of the USSR (1922). Kh. 1925. 36 p. [in Russian].
9. *Koval, A.M.* (2005) Kryminalna vidpovidalnist za porushennya prav intelektualnoyi vlasnosti: istoriya ta pravova perspektyva. "Criminal Liability for Violation of Intellectual Property Rights: History and Legal Prospect". Legal Newspaper No 3 (39), 21–22 pp. [in Ukrainian].
10. The Criminal Code of the Ukrainian SSR 1927. K., 1950. 168 p. [in Ukrainian].
11. The Criminal Code of Ukraine dated December 28, 1960. Bulletin of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR. 1961. No 2. 14 p. [in Ukrainian].
12. *Lonovenko, I. P., Chunhuli, H.I.* (1989) Ugolovno-pravovaya okhrana trudovykh prav grazhdan. "Criminal Law Protection of Labor Rights of Citizens". K. P. 16–17 [in Russian].
13. *Kulchynska, Y.O.* (2013) Kryminalno-pravovyy zakhyst prava intelektualnoyi vlasnosti. "Criminal Law Protection of Intellectual Property Rights". Legal Science 9, 69–79 [in Ukrainian].

UDC 343.7(477)

R.S. Fyl,

Candidate of Juridical Sciences,
Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-5680-875X

FOUNDATION OF CRIMINAL LAW PROTECTION OF RIGHTS TO INDUSTRIAL OBJECTS IN THE TERRITORY OF UKRAINE

Paper analyzes historical periods of legal protection of rights to industrial property objects and the establishment of criminal responsibility for violation of rights to these objects in Ukraine. As a result of an analysis of the stages of the establishment of the criminal legal protection of industrial property, it was established that in times of Kievan Rus the principles of legal protection of the trademark, commercial name and geographical indications were formed; during the Russian Empire a number of legislative acts on the legal protection of privileges (subsequently patents) were drafted and adopted, and for the first time in the territory of Ukraine criminal-law standards were applied regarding the protection of industrial property objects; in the times of the Ukrainian Revolution 1917–1921 the newly established Soviet authorities abolished the norms of the legislation of the Russian Empire and imposed penalties for violation of the privileges for inventions and reproduction of factory, factory or craft models or drawings declared in accordance with the established procedure; when the Soviet era, three codified acts of criminal law were adopted, establishing responsibility for the unauthorized use of mercenary motives by someone else's invention, a sign, a pattern, a model, and the appropriation of authorship on

someone else's discovery, invention, or rationalization proposal; during the independence of Ukraine, a civil-law mechanism for regulation of the protection of industrial property rights and establishment of criminal liability for violating the rights to the invention, utility model, industrial design, topographies of integrated circuits, plant varieties, rationalization offer, trademark, commercial name, geographical indication and commercial secret. It was established that the criminal legal protection of industrial property in the territory of Ukraine was formed gradually during a long historical period, which resulted as the emergence of criminal liability for violating the rights to these objects, as well as the introduction of a civil law mechanism for regulating the protection of industrial property rights.

Keywords: criminal law protection, objects of industrial property, criminal responsibility, violation of intellectual property rights.

Отримано 29.11.2018